

Slovenski dom

Štev. 62

V Ljubljani, v sredo, 17. marca 1943-XXI

Leto VIII.

izdajatelj: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Uredništvo in oprema: Kopitarjeva & Ljubljana
Redazione Amministrativa: Kopitarjeva & Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provincie Italiane
ed estere: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Vojno poročilo št. 1025

Uspešni nastopi strmoglavcev na južnem tunizijskem bojišču

Na južnem tunizijskem bojišču so strmoglavski bombniki z vidnim uspehom napadali zbiranja nasprotnikovih oddelkov in avtomobilskih vozil.

Nemški lovci so v ponovnih spopadih zbili tri nasprotnikova letala.

V občini Piana degli Albanesi je zvečer 12. marca tresljalo na tla in se vnelo eno izmed letal, ki so izvedla napad na Palermo.

Z nastopov v zadnjih dneh se tri naša letala niso vrnila.

Po padcu Harkova silni odmevi po vsem svetu

Huda pobitost v Moskvi, Londonu in Washingtonu

München, 17. marca. s. »Abendzeitung« navaja posebno vojno poročilo nemškega vrhovnega poveljstva o padcu Harkova ter pravi, da je ta pomembni vojaški dogodek dokončno pobil evokarije sovražne propagande, ki je na ves glas raztrgala, da je napadalna sila nemške vojske zdaj zlomljena in da se ne bo nikdar več popravila. Noben Nemec ni nikdar dvomil, da bodo nemški vojaši ob določenem trenutku spet prešli v napad, toda svet je bil po sovražniških lažeh tako zaslepljen, da je sploh izgubil vso razsodnost. Čudež so napravile iste čete, ki so pozimi zadrževale navale rdečih množic. Potem ko so nemške čete strnile in izpopolnile svoje bojne vrste ter napadle Harkov in prodirale naprej proti Bjelgorodu, so bili vsi sovjetski napadalniki na odseku pri Orlu prekrizani. Po novi zasedbi Harkova, po ustalitvi južnega bojišča vzdolž Misa in po izpraznitvi Rževa je nemška bojna četa zdaj bolj izravnan, trdnjša in krajša. Sovjetski sen, da bodo rdeče sile naglo prodrle do Dnjeptra in odrezale nemške sile ob Doncu in Azovskem morju, se je razblinil. Harkov je spet v nemških rokah.

Stockholm, 17. marca. s. Dopsnik švedskega lista »Svenska Dagbladet« poroča iz Londona, da so v sovjetski prestolnici hudo potrti zaradi padca Harkova in da je rusko prebivalstvo zavoljo hudega poraza močno pobito. Dokaz, kako resen je položaj na južnem bojišču, je v tem, da so po zmagi v Stalingradu prvič spet izdali oklepe vsem vojakom. Včeraj je namreč po radiu govoril član osrednjega odbora sovjetske stranke, ki je vojske pozval: »Bojujte se z vsemi silami kakor pri Stalingradu.« — Moskovski dopsnik »Timesa« piše, da so v Moskvi v močnih skrbih zaradi nemškega protinapada. Ruse sta odločnost in junemško nemških čet precej presenetila, ker so računali na uspehe brez kraja in niso pričakovali, da se bodo stvari tako naglo sprevrgle. V vojaških krogih pa poudarjajo, da so sedanji nemški protinapadi mnogo večji in silnejši kakor lansko zimo. Število čet in orožja, ki so ga Nemci na-

Nesoglasja med Anglosasi in Rusijo — predmet Edenovega obiska v Ameriki

Stockholm, 17. marca. s. Washingtonski dopsnik angleškega lista »Manchester Guardian« pravi v svojem včerajšnjem poročilu, da ameriška javnost sodi, da Edenov obisk v Združenih državah pomeni prvi korak za skupen angleško-ameriški nastop glede Sovjetov, nastop, s katerim bodo skušali spraviti na dnevni red in rešiti na najprikladnejši način vrsto vprašanj, ki so nastala in ki so povzročila nevarne spore. Najpomembnejša nesoglasja, ki zdaj skrbijo ameriško javnost, niso toliko tista med Ameriko

»Uradno poročilo o nasprotnikovih bedastostih«

Rim, 17. marca. s. Včerajšnje uradno poročilo o nasprotnikovih bedastostih pravi: Nekateri listi prinašajo pod vidnimi naslovi uradno poročilo angleškega pomorskega poveljstva o nastopu britanske podmornice »Umbra« na Sredozemskem morju ter izjavo njenega poveljnika Maydona. »Telegraph« ga objavlja pod naslovom »Letala in podmornice so poglone v beg italijanske brodogradnje.« »Daily Mail« pa pod naslovom »Naše podmornice so gledale preplah brodogradnje.« Isti »Daily Mail« prinaša tudi članek Johna Isherja o sedanjem življenju na francoski obali. Clankar končuje svoja izvajanja takole: »Kar zadeva italijansko zasedbo Riviere, se ne zdi, da bi povzročala kakšne posebne skrbi. Razlika med italijanskimi in nemškimi zasedbami se kaj lepo vidi iz anekdote, ki jo je pripovedoval Moroselli, kateremu se je pred kratkim posrečilo pobegniti v Anglijo. On je dejal, da so tedaj, ko so Italijani zasedli Korziko, pripluli v Ajaccio ladje, s katerimi se je pripeljal 600 do 1000 vojakov. Čete so se tam izkrcavale in se podale v vojašnice, vsako od njih pa je vodil po en francoski mornarski podčastnik ali pa štirje ali pet francoskih mornarjev. Italijani so prosili, da bi smeli iti v vojašnice, a nek podčastnik je odgovoril, da ima ukaz, preprečiti Italijanom vstop v vojašnice. Če bi pa kdo kljub temu poskušal vstopiti — je dejal podčastnik — bom prišel streljati s strelnico. Noč je legla na zemljo in lilo je ko iz škafa. Italijani so se ustavili na klopih in so noč prespali zunaj na prostem.«

V svojem poročilu »Daily Mail« zatrjuje, da misli Mussolini imenovati generalnega guvernerja za Hrvaško. To imenovanje naj bi imelo namen streljati Mihajloviča, preden bi se začeli izva-

Nemški napad se razvija proti Bjelgorodu in Kursku

Sovjetski tanki pri Ilmenskem jezeru so se zrušili — Rusi so včeraj izgubili 56 letal — V Severni Afriki zatišje

Hitlerjev glavni stan, 17. marca. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na področju Harkov-Bjelgorod in severno-zahodno od Kurska je napad pridobil novo ozemlje. Jugovzhodno od Harkova je bila obkoljena nasprotnikova skupina sil. Močni sovjetski protinapadi zahodno od Bjelgoroda so se izjalovili.

Na bojnem odseku pri Ilmenskem jezeru je skušal nasprotnik z uporabo močnih sil predreti nem-

ške postojanke. Napadi so bili razbiti v uspešnem ognju vsega obrambnega orožja in deloma tudi v ogorčenih borbah moža proti možu. Sovjetsko letalstvo je včeraj izgubilo 56 letal, izmed katerih so 4 sestrelili slovaški lovci. Vrnili se niso 4 nemška letala.

Na severnoafriškem bojišču je dan potekel mirno.

Posamezna angleška letala so včeraj preletela zapadno nemško ozemlje, ne da bi metala bombe.

Preteklo noč so težka nemška bojna letala z uspehom napadla pomembno angleško preskrbovalno luko in mornariško oporišče Grimsby.

kovu prišlo do tekme med naglim nemškim napadom in novimi ruskimi okrepitvami. Zasedba Harkova pa je dokazala, da so tekmo v hitrosti dobili Nemci.

Angleži so upali, da se bo Harkov razvil v drugi Stalingrad. To bi seveda Angležem bilo sila všeč. Londonski listi so bili močno iznenadeni, da je Harkov tako naglo padel v nemške roke. Ravnatelj »Yorkshire Posta« je namreč sam priznal, da bi ruski poraz razočaral ne samo Sovjete, marveč tudi zavezniške narode. Rusi, Angleži in Amerikanci so trdno računali, da bodo sovjetske sile prodrle prav do Dnjeptra. Izguba Harkova je podrla vse te lepe nade.

Mussolinijev pečat na obličju novega Rima

Pariz, 17. marca. s. V listu »Petit Parisien« je Pierre Daye napisal članek o veličastnosti Rima in o redu, ki tam vlada, kakor tudi o pomembnosti javnih del in novih gradenj, ki so v popolnem skladu s starimi zgodovinskimi spomeniki in dajejo večnemu mestu fašistični pečat. Med drugim je napisal: Kakor se povsod in na vsak korak vidijo sledi, ki so jih vtisnili imena največjih papeških graditeljev, tako se je tudi ime Benita Mussolinija vsepovsod vtisnilo v obličje rimskega mesta in ga niti vsa bodoča stoletja ne bodo mogla zbrisati. Preseneča veliko število novih hiš. Ogromne vsote so bile v ta namen izdane in te številke so dokaz za to, da Duce ni mislil na vojno in da je ni hotel. Socialno delo, ki mu je bilo tako pri srcu, je potrebovalo dolgih mirnih let, če naj bi bilo končano. Kakor vsi poglavarji je tudi on hotel dati svoje ime številnim prenosovam, ki naj bi izboljšale usodo njegovega ljudstva in zato ni hotel prelivati krvi. Toda dogodki so bili močnejši kakor pa njegovi upi in delo še ni bilo zaključeno, ko je izbruhnila vojna. Od tistega trenutka naprej je bil ves napor posvečen vojnemu ciljem in neizogibni zmagi. Šele tedaj, kadar bo ta dosežena, se bo šele moglo spet za-

četi obnovitveno delo. Pierre Daye govori nato o slogu novega rimskega stavbarstva in zaključuje: Rim ni brezobličjen. Niti en sam drobec ne lomi enotne črte. Postal je prestolnica revolucije 20. stoletja, ena od središč nove miselnosti, vendar pa je ohranil lice, kakor so ga izoblikovala stoletja in je pravo nasprotje Newyorka.

Sovjetska sila ni tolikšna, kakor se zdi

Lisbona, 17. marca. s. Angleški dnevnik »Daily Mail« prinaša zelo črnogled članek o vojni sposobnosti in možnostih Sovjetske Rusije. Članek pobija sodbo, da bo Sovjetska Rusija mogla vedno imeti na razpolago skoraj neizčrpeljive človeške zaloge. Opozarja zavezničke, naj se nikar ne pregreše z zmotno, da bi Rusom po enem uspehu pripisovali moč, ki je ti nimajo. Če bi malo bolj premislili, bi manj blebetali v zgornji zbornici o našem stališču glede Rusije, pravi člankar. »Mene najbolj plašijo v sovjetskih uradnih poročilih tiste besede, s katerimi priznavajo, da so imeli hude izgube. To je tisto, kar bi nas moralo skrbeti, ne pa zmaga rdečih vojske.«

Neuspeh ameriške propagande pri Japoncih

Stockholm, 17. marca. s. Richard Wilson, zastopnik poročevalske družbe United Pressa na Daljnem vzhodu, piše, da so Japonci docela nedostopni za sleherni pritisk in obliko nasprotnikove propagande. Stoletja zvestobe cesarstvu ter spoštovanja do narodnosti so v njih ustvarila neomajno privrženo lastnemu plemenu in državi. Amerikanci mečejo s svojih letal tone in tone letakov Japoncem po zasedenih predelih na Tihem morju. Ta propaganda temelji na navidezni različnosti življenja v Ameriki ter življenja na Japonskem. Pogosto govori o razlikah v plačah pri ameriških in japonskih vojaki. A ta propaganda nima in ne bo imela med Japonci nobenega učinka. Tako tudi gospodarska blokada ali kako drugo orožje, ki naj prisili Japonsko k vdaji, ne bo nikoli v ničemer moglo vplivati na odpor japonskega ljudstva.

Popis pomorskega spopada ob angleški obali

Berlin, 17. marca. s. Berlinski popoldanski tisk je včeraj poročal v podrobnostih, ki jih je poslal vojni dopsnik o nočnem napadu nemških podmornic na angleški ladijski sprevid ob angleški obali.

Poveljniki posameznih podmorniških skupin so se po štiriranih brzojavkah domenili, kje in kdaj bodo napadli nasprotno ladje, ki so jih oglednice najavile. Dopsnik nato popisuje, kako vročično so se posadke pripravljale, da bi se lotile plena, brž ko bo priplul v bližino njihovih torpedov. Ko je

Milanski fašist in bojevnik ob letalskem napadu

Milan, 17. marca. s. Med enim izmed zadnjih letalskih napadov na mesto Milan je zvezni nadzornik Angelo Negri, junaški bojevnik iz raznih vojn, večkrat odlikovan za vojaško hrabrost, izgubil 6 rodbinskih članov. Ko se je razletela bomba, neka njegova nečakinja, vzgojena v najčistejšem fašistovskem ozračju, ni izgubila glave, temveč je zaklicala svojcem: »Živela Italija! Vincemmo!« Potem se je zvedelo, da je takoj po pogrebu žrtev tovariš Negri v preprostosti fašista in vojaka šel k zveznemu tajniku v Milanu ter mu ponudil 6 volnenih blazinjakov, na katerih so prej ležali pokojni rodbinski člani. Pri tem je izrekel besede velikega domoljuba. Pripetljaj je vzbudil globoko genotje pri vsem milanskem ljudstvu.

Angleško javno mnenje proti podpiranju boljševikov

Lisbona, 17. marca. s. Kakor se zdi po nekaterih razlagah angleškega tiska, je angleško javno mnenje zdaj na eni strani pod pritiskom sovjetoljubnih prizadevanj, ki stremijo za izdatnejšo pomočjo Rusiji, na drugi strani pa pod pritiskom prizadevanj, ki se zavzemajo za nasprotno in javno mnenje, vabijo, naj se upre nevarni darežljivosti do boljševizma. List »New Chronicle« sodi v uvodniku, da obe stremljenji pomenita resno nevarnost za angleško življenje. Priznava, da je v Angliji dosti ljudi, ki so naklonjeni fašizmu, ter trdi, da je treba takim stremljenjem narediti konec. Prav tako neogibno potrebno pa je uničenje strašila z boljševizmom, ki zastuplja vse angleško ljudstvo.

Visoka odlikovanja za nemške generale

Berlin, 17. marca. s. Hitler je podelil maršalu von Mansteinu, poveljniku skupine nemških vojsk, ki so morale vzdržati največjo pezo sovjetske zimske ofenzive, hrastov list k viteškemu križu reda železnega križa.

Poveljniku oklepne divizije SS, ki tvori sestavni del zbora »Adolf Hitler«, generalu SS Dietrichu, je Hitler podelil odlikovanje mečev k hrastovem listu viteškega križa reda železnega križa. General Dietrich je 26. vojak nemške vojske, ki je bil počaščen s tem visokim odlikovanjem.

Stalin pod mizo ali nad njo?

Rim, 17. marca. s. List »Daily Express« poudarja, da je Roosevelt na častnarski konferenci izrazil obžalovanje nad častnarsko raco, da bi bil Stalin skrivaj navzoč pri konferenci v Casablanca. Če bi bilo to res, je dejal predsednik, bi Stalin vendar moral biti za mizo, toda jaz ga nisem videl. Roosevelt pa ni pristavil, da je bil Stalin tisti hip nad mizo in da to dejstvo vzemirja dobro misleče ljudi v Angliji in Združenih državah. Eden je pohitel v Washington, da bi se z Rooseveltom pogovoril o načinu, kakšno mesto bi dal Stalinu, da ne bi bil preveč na polu, pa tudi ne preveč gospodovalen.

Vesti 17. marca

»Naš nasprotnik je močan in ga bo težko premagati, ker ima na razpolago veliko surovin in se lahko upira najhujšim udarcem,« piše newyorški list »Herald Tribune«. »Osnovno letalstvo je tako močno, da bi morali zavezniški izdelovati 15.000 letal mesečno, če bi hoteli dobiti premoč v zraku.«

Cene v Indiji so danes za 150% višje kakor pa v Združenih državah, pravi turški častnik, ki se je vrnil s potovanja po Indiji.

Med Bolgarsko in Nemčijo je bila sklenjena nova pogodba o ukrepih socialnega in gospodarskega značaja v prid bolgarskim delavcem, ki so v Nemčiji.

Komisar za Francosko severno Afriko, general Bergeter, je odstopil.

Med Madžarsko in Romunijo je bil sklenjen sporazum, s katerim se ureja obmejni promet.

Polkovnik Jose Diaz de Villosas je bil imenovan za novega poveljnika španske »Sinje divizije« na ruskem bojišču.

Za španskega pravosodnega ministra je bil postavljen Eduardo Aunon, za predsednika zbornice Jose Maria Alvaro in za podpredsednika Luis Carero Blanco.

Beg francoskih mornarjev z bojne ladje »Richelieu«

Bern, 17. marca. s. Iz Washingtona poročajo, da so pobegnili mornarji s francoske oklepnice »Richelieu«. Očitno mora biti število beguncev z ladje obštevno, kajti boje se, da ladja ne bo mogla več pluti, ker ne bo imela zadosti posadke. Še zanimivejša kakor novica pa je poročilo dopsnika lista »Neue Zürcher Zeitung«, da so begunec ameriške oblasti prijeli in jih internirale na Ellis Islandu in da je ta ukrep vznevoljil pri zastopstvu generala de Gaullea. Ta meni, da ne smejo biti aretirani ljudje, ki nosijo pri sebi izkaznico »Bojujoče se Francije« in da pomeni dogodek kršitev dogovora med ameriško vlado in de Gaullejem, ki je bil podpisan avgusta lanskega leta. Med angleškimi krogi vlada vtis, da sku-

šajo pristaši de Gaullea epraviti pod svoje zastave čim več francoskih mornarjev, da bi mogli trditi, da imajo v rokah nadzorstvo nad francosko mornarico. To bi pomenilo, da so bili prav pristaši de Gaullea tisti, ki so mornarje z oklepnice »Richelieu« pripravili do pobege. Brzojavka, katero so švicarski listi dobili iz Washingtona, pravi, da je neki častnik z imenom francoske ladje dal čisto protiameriške izjave. Kakor se vidi, dokazuje tudi ta dogodek, da se zmerom te nasprotja med Francozi, ki so pristaši generala Giraudja, in onimi, ki so pristaši generala de Gaullea. Oklepnic »Richelieu« je najmodernejša in ena najmočnejših francoskih vojnih ladij. Ko je izbruhnila vojna, se ni bila docela do-

poveljnik ene izmed podmornic skozi daljnogled zagledal ladijski sprevid in zaščitne ladje vseh mer, je dal povelje, da se je treba dvigniti na površje in napasti. Po prvem torpedu je nasprotnik odgovoril z vso silo. Na stotine raket in žarometov je takoj razsvetljevalo vse morje, ki je bilo do tedaj zavito v popolno temo. Zaščitne ladje, med katerimi so bili mnogi rušilci in stražne ladje, so takoj usmerile topovske cevi in začele nemške podmornice obsipavati s peklenim ognjem. Te pa so se naglo spet pogrezale pod površje razburkanega morja. Podmornice pa niso odnehale ter nemoteno naperile svoje orožje proti izbranim ciljem. Prišlo je do strahotnih eksplozij, vneli so se hudi požari in veliki stebri dima so se vili proti nebu, kar je potrjevalo, kako uspešni so bili strelji. Napad je bil tako bliskovit in torpedi tako večje izstreljeni, da zaščitne ladje niso utegnile rešiti velik potniški parnik, dva druga velika parnika z oskrbo ter dve tovorni ladji, do vrha naloženi z orožjem, eno veliko petrolejsko ladjo in še neki drugi parnik, ki so se vsi potopili. Končno je bil zadet še neki parnik, a ni se dalo ugotoviti, ali se je potopil ali ne, ker je nasprotnik začel uporabljati mnogo globinskih bomb.

gotovljena. Ob času ameriškega vdora je bila v Dakarju in jo je ameriška vojna mornarica poskušala. Zato so jo privedli v Ameriko, da bi jo popravili.

Nov način podeljevanja kmetijskih podpor

Da bi se podeljevanje prispevkov Visokega komisariata k zgradbi gospodarskih stavb, k nabavi kmetijskih strojev, plemenskih živali in drugih potrebščin (gnojil, semen, sredstev za zatiranje bolezni in škodljivcev) bolj smotrno in sedanjim razmeram primerno uredilo, se odreja sledeče:

Kmetovalci oz. zadrugi ali občine, ki žele napraviti n. pr. sadno sušilnico, toplo gredo, nabaviti kmetijski stroj ali kako drugo potrebno in ki reflektirajo na podporo Visokega komisariata, naj to sporoče najprej kmetijskemu oddelku, da se jim more dati eventuelen nasvet glede možnosti nabave, izbire sredstva itd. in da se jim, ako je prošnja utemeljena, odobri v mejah proračunskih možnosti v načelu podpore, ki se potem izplača po predložitvi saldiranega računa in po odobrenem nakupu oziroma po izvršeni gradbi, ko bo kolavdirano od kmet. oddelka.

Prispevki se podeljujejo za napravo sadnih sušilnic, toplih gred ter k nakupu sejalskih strojev, trilerjev in zatiralnih sredstev do 50% nabavne cene, k nakupu plugov za globoko oranje in kultivatorjev pa do 33% nabavne cene. Pri toplih gredah se krijejo stroški za napravo oken (okvir in šipe). Zaradi skromnih kreditov se prispevki za mlatičnice, slamoreznice in druge kmetijske stroje ne morejo odobravati, ravno tako ne k zgradbi silosov za kisanje krme, gnojšč in hlevov. Ven-

dar bo kmetijski oddelk dobrohotno proučil one slučaje, ki bi bili vredni posebnega upoštevanja.

Ako nabavi plemensko žival kmetijski oddelk Visokega komisariata, mora plačati prosilec, ki želi kupiti plemensko žival in ki reflektira na podporo, kavicjo, ki jo za vsak slučaj posebej določi Visoki komisariat.

Priznavajo se tudi prispevki k nakupu prvovrstnih plemenskih živali in sicer do 50%.

Pravilno kolkovane prošnje je treba nasloviti na Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino — kmetijski oddelk — in jih poslati preko pristojne občine in okrajnega civilnega komisariata, ki opremiti prošnjo s svojo izjavo (priporočilo ali negativno). V izjavi je treba izrecno navesti, ali je prosilec večji ali manjši posestnik in če je podpore vreden in potreben. Nakup živine se bo moral izvršiti po navodilu kmetijskega oddelka, ki bo določil pasmo, kraj nabave itd. Po izvršenem nakupu predloži prosilec račun, ki mora biti pravilno kolkovan in overjen po okrajnem civilnem komisariatu, ki potrdi nabavo dotičnega stroja oz. sredstva.

Zaradi pihih kreditnih sredstev se bodo mogli nakazovati prispevki le kmetijskim zadrugam, ki redno delujejo, občinam ter manjšim posestnikom, ki so podpore res potrebni in tudi vredni.

Bogata retrospektivna razstava Saše Šantla

Retrospektivna razstava, ki jo je ob priliki svoje 60. letnice odprl akad. slikar prof. Saša Šantel, zavzema prav vse prostore Jakopičevega paviljona in ga napolnjuje tako rekoč do zadnjega kotička. Po številu razstavljenih del spada ta razstava nedvomno med največje, kar smo jih videli zadnja leta, in sicer tudi v primeri z onimi, ko je v teh prostorih razstavljalo več umetnikov hkrati. Ob tako velikih razstavah še vidimo, da je Jakopičev paviljon prostoren in smo še danes hvaležni njegovemu graditelju, ki nam je postavil ta sicer na videz skromni, toda trajni in udobni dom naše umetnosti.

Saša Šantel je namreč umetnik, katerega bistvo so predvsem: harmonija, vedrina, življenjski optimizem. Razloga za to njegovo duševnost so nam povedali sedanjí življenjski iskanji, ki jo je treba v njegovi mladosti, v vzgoji, v njegovem življenju, tako bogatem delu in ustvarjanju. Čeprav je osebno skromen do skrajnosti, vendar se je moral tak človek in tak umetnik že zaradi svojega dela uveljaviti v prvih vrstah naših umetnikov. Ustroj njegove duševnosti nam daje tudi dovolj pojasnila, zakaj je Saša Šantel v svojem delu tako lepo združil likovno in glasbeno ustvarjanje.

Retrospektivna razstava obsega 290 slik in risb, preveč, da bi si jih mogli človek vsaj približno ogledati v enem samem popoldnevu. Nemara so utemeljeni pomisleki, da bi mojster napravil prav, ako bi iz te velike množine del izbral le najboljše. Toda za jasen pregled 40-letnega ustvarjanja pa je prav ta množina najbolj zgovoren dokaz.

Velik del svojega slikarskega ustvarjanja je Šantel posvetil prav motivom iz glasbenega življenja. Ploskovno največja slika »Slovenski skladatelji« (5x2,50 m) portrete najbolj znanih umrlih in še živčih naših skladateljev. Slika je občinstvu znana, saj običajno krasí glavno dvorano Glasbene Matice. Dasi je mojster delal to sliko (1936) deloma po živih modelih, deloma po fotografijah in starih risbah skladateljev, vendar jo odlikuje za Šantla tako značilen dar za figurarno kompozicijo in pa za karakteristiko osebe. Kakor na tej veliki sliki in na manjšem osnutku za njo, tako se je posrečilo Šantlu prodreti v duhovnost naših skladateljev tudi v posameznih portretih. Portretirane ima skoraj vse, ki imajo ime pri nas, in sicer v lesorezu, kamor spadata tudi dva avtoportreta, ter v risbah in v olju. Tudi druge motive je pobral iz glasbenega življenja, kakor recimo »Mladi solarij«, »Orkestralna vasa« itd. Enako kakor glasbenemu življenju je posvetil umetnik tudi več slik motivom likovne umetnosti, leposlovja itd. Povsod je izpričan pronicajoči umetnikov duh, ki dojemala lepoto v vsej globini. Značilna je za to n. pr. radiranka »Sonetni venec«, ki nam romantično ilustrativno kaže Šantlov pogled na Prešernovo poezijo.

Saša Šantel je istega rodu kakor naši im-

presionisti. Njegove številne krajine v olju in v akvarelu nam to zgovorno pričajo. Tudi Šantel ljubi »plain air«, polno luč, vendar ne gre tako daleč v subjektivnem gledanju kakor nekoč Grohar, mladi Jakopič ali Jama. Šantel tudi v krajini ljubi predmet objektivno, realistično, skoraj ilustrativno (Metlika, motiv z Bleda, Triglavsko jezero, Celje, motiv z morja in nečeto drugih krajin in figurativnih kompozicij). Upravičeno je zato mojster ponosen na sliko »Misel o večnosti« — mlada dama sanja ob morju in ob liku kamnite sfinje —, ker je prav ta slika zanj izredno značilna.

Tehnično obvlada Šantel do podrobnosti in do resnične virtuoznosti vse slikarske tehnike, olje, akvarel, risbe, ilustracije, radiranje, lesoreze... V radirankah je še sam poiskal nove in drugim umetnikom neznane načine upodabljanja in podajanja. Njegove radirane in lesorezi kažejo res vestno delo, zato moremo Šantla po vsej pravici šteti tudi med naše najboljše ilustratorje knjig, kar je važno povedati zlasti sedaj, ko pri nas ta vrsta likovne umetnosti ni ravno na višini.

Omeniti moramo še ciklus ljudskih noš. Razstavljenih je 40 slik v lepih elegantnih barvah. Pri podajanju teh narodnih noš se je Šantel fino ognil rustikalnosti ter jih podaja na lep, prav dokumentarističen način.

Retrospektivna razstava Saše Šantla ni samo mejnik v umetnikovem plodnem življenju, temveč je važen dogodek v naši kulturni zgodovini, vreden pozornosti vsakogar, ki mu je mar in na sru naša likovna umetnost kot spričevalo naše duhovnosti.

»Slovenski učitelj« — glasilo katoliških vzgojiteljev in Sloškov družbe

Zamisel in sklep katoliških vzgojiteljev na zadnjem občnem zboru Sloškov družbe, da postane »Slovenski učitelj« glasilo vseh katoliških vzgojiteljev, se je uresničilo. Ob vstopu »Slovenskega učitelja« v 44. leto so se ljubljanskim učiteljem pridružili tudi profesorji in učitelji srednjih in meščanskih šol. V združitve so vzgojitelje privedle težke vzgojne razmere v pokrajini, ki kličejo po nujni od pomoči.

»Slovenski učitelj« je tako postal glasilo vseh katoliških vzgojiteljev in Sloškov družbe. Sedaj so izšle prve tri številke. Glasilo bo urečeval odgovorni urednik Ivan Štrukelj. Šolski nadzornik v pokouju, za srednje šole bo sodeloval dr. Jože Lovrenčič, za meščanske šole pa dr. Vinko Brumen.

Za uvod v novi letnik je napisal v novo skupno glasilo pozdravne besede vsem slovenskim vzgojiteljem ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. Prof. Lojze Potočnik priobčuje v tej prvi številki zelo aktualen članek o družinski vzgoji in prispeva s tem člankom mnogo k rešitvi tega vprašanja. Kriza je zajela vse človekovo duhovno življenje in zavzema, namesto da bi opustila, vedno širše področje in človeka ve in bolj razjeda, je zajela tudi družino, osnovno in najpomembnejšo družabno in vzgojno ustanovo človeštva. Zato ni čudno, da je med najvažnejšimi vzgojnimi vprašanji časa tudi vprašanje izboljšanje družinske vzgoje. V tem odstavku pisec še posebej razpravlja o vzgojnem področju družine ter o viru dobre in

Nove štiri partizanske žrtve izkopane na Molniku pri Šmarju

Med njimi tudi truplo umorjenega kaplana Hočevarja Antona

Šmarje, 16. marca. Zemlja okrog Grosuplja in Šmarja je sprejela vase veliko žrtev pobesnelega partizanstva in komunističnih krvolokov. Polagoma se pojavljajo sledi grobov, kamor so morili zagrebi svoje mučene žrtve. Tako so tudi na griču Molniku pri Šmarju nedavno zasledili nekaj gomil. Zato je odšla na ta kraj danes zjutraj skupina fantov iz protikomunistične milice v Šmarju, katerim so se pridružili tudi fantje s Police. Fantje so obstopili prostor in začeli nato odkopavati žrtve. Prvi ljudje, ki so pred nekaj dnevi zasledili grobove, so vedeli povedati o žrtvah le to, da je med njimi najbrž tudi umorjeni kaplan Hočevar Tone iz Male Stare vasi pri Grosuplju.

Fantje so odkopali štiri trupla, treh moških in ene ženske. Edini, katerega so takoj prepoznali, je bil umorjeni kaplan, domačin Hočevar. Truplo je bilo posuto z rahlo plastjo prsti. Zaradi tega so do njega lahko prišle gozdne živali in deloma obgrizle njegov spodnji del.

V neposredni bližini je ležalo še rahleje zasuto žensko truplo. Umorjenka je morala biti stara kakih 20 do 25 let. Imela je temne kodraste lase in negovane nohte. Od domačinov je ni nihče poznal, pri sebi pa ni imela nobenih dokumentov. Imela je zdrave zobe, na vsaki strani pa po en srebrni ali platinast zob.

Truplo tretje žrtve je ležalo kakih 200 metrov

stran od prvih dveh. Bil je moški srednjih let, z modrograjasto srjavo. Umorjenec je imel na sebi kratke rjave hlače, temnosiv pulover brez rokavov, potem pa usnjat, precej širok pas. Tudi te žrtve komunističnih banditov ni prepoznal nihče.

Cetrta žrtev je bila najdena nekoliko nižje. Moški je moral biti star okrog 40 let, nosil pa je temno obleko.

Vse štiri žrtve so bile pred usmrtno mučene. Posebna komisija si je trupla natančno ogledala in bo časopisje imelo še priliko, da bo lahko kaj natančnejšega poročalo o stanju, v kakršnem so bile najdene, in načinu, kako so bile umorjene.

Vsa štiri trupla so fantje položili v rakve in jih prepelali v mrtvašnico šmarskega pokopališča. Ako bi kdo slutil, da se med žrtvami nahaja tudi kak njegov sorodnik ali znanec, naj se obrne na župni urad v Šmarju, ki bo prosilcu postregel s točnimi podatki.

Truplo umorjenega kaplana Antona Hočevarja so položili na mrtvaški odru v Šmarju, kjer bo ležalo do petka popoldne. Potem ga bodo prepeljali v Grosuplje v cerkev. Tam se bodo v sredo dopoldne ob pol desetih začeli pogrebni obredi z mašo zadušnico, nakar bo sledil pogreb na tamkajšnje pokopališče. Tovariši pokojnega Hočevarja se naprošajo, naj se pogreba po možnosti udeležijo, če pa ne morejo, pa se naj pokojnika spominjajo v molitvah in pri sv. maši.

Rokodelski oder v Ljubljani

Preteklo nedeljo so igrali na tem odru igro »Praznik cvetočih češeni«. Prvotna, japonska, igra ima naslov Vaška šola; avtor ji je pa Takeda Izumo. Nemški pesnik A. Henschke, s pesniškim imenom Klabund, je porabil motiv omenjene igre in ustvaril novo delo Praznik cvetočih češeni. Pisatelj jo je navdihnil s svojim doživljenjem in dodal novih podob.

Igra obsega štiri slike. Prva nam popelje v japonsko sredino. Pred nami se dviga najslavnejša tamošnja gora ognjenik Fudžijama, ki stoji pred nami kot velikanski stožec, v ospredju se pojavijo trije romarji starčki in nekaj solarijev, med njimi deček Kvan, sin prejšnjega vladarja, cesarja Japonske. Japoncu je vladar ne samo najvišji svetni in duhovni oblastnik, temveč mu je tudi utelešenje božanstvo samo. In to božanstvo — vladarja — je umoril tiran in zasedel njegov prestol. Samo vladarjev sin Kvan se je rešil in se sedaj skriva v vasi, kjer hodi v šolo. Tiran ga išče, da bi ga dal usmrtiti. Njegov kancler Macuo, ki je pri umoru izdal vladarja, ima nalogo, da najde in ugonobi še sina Kvana. Pred novim gnehom pa se Macuo zgrozi, zato hoče raiši popraviti svoj zločin, nezvestobo ob umoru kralja. Z ženo sta zvedela, da tiran išče Kvana v šoli. Zato pošlieta sporazumno svojo hčerko Kotaro, preoblečeno v dečka, v vaško šolo, da se da tam

namesto mladega vladarjevega sina usmrtiti. Tam jo Kvan spozna kot deklico in jo zaradi nje blagega značaja zaljubi a tudi ona nega. Učitelj Genzo na zahtevo usmrti Kotaro namesto Kvana, ki ga je hotel ohraniti kot vladarjevega sina. Zaradi nje smrti si sedaj Kvan sam vzame življenje. Tako se Macuo opere s tem, da je žrtvoval svojo hčer in tako stori božosluzhno in domoljubno delo za vladarja svoje domovine Japonske.

Kakor je bil raiši vladar umorjen na dan cvetočih češeni, tako tudi v vsej naši drami spremlja ta čas razne slike, zlasti tvorí krasno ozadje mladi ljubezni Kvanovi in Kotarini. Otožna drama se razvija in končuje v globokih mislih modrosti tega naroda. Tako: Nobena žrtev, ki poravnava in čisti, ni zaman...

Glede igranja pa moram tokrat poudariti s posebnim zadovoljstvom: Težko vlogo učitelja Genza je podal g. Tuhač v tako sijajni interpretaciji, kakršne je zmogel igralec najboljše kvalitete. Težki duševni momenti so mu šli imenitno preko dejanja. Velik talent je pokazal tudi igralec Izlok v vlogi Kvana. Tudi drugi značajni, moški in ženski, so bili odigrani precej skladno z glavnima.

Dr. Gr.

Počastitev spomina padlih študentov župca in Kiklja

V torek ob 16 je odšel ravnatelj tajništva vseučiliške organizacije G. Martorelli v spremstvu podzupnika P. Kalana in vodstva organizacije na pokopališče, da bi ob prvi obletnici smrti izkazal čast na grobovih akademikov Frančka Župca in Jaroslava Kiklja. Martorelli se je v kratkih besedah spomnil osebnosti pokojnih študentov, ki sta bila umorjena, ker sta se pridno udeleževala od vsega začetka dela ljubljanske vseučiliške organizacije. Potem je povzel besedo podzupnik Kalan, ki je slavil padla tovariša v imenu študentov in zatrijal, da bodo vsi študentje nadaljevali z neizprosno borbo proti komunizmu.

S štajerskega

Lep jubilej zvestega dela. 15. marca je praznovala v Mariboru Antonja Berglezova 60. letnico zvestega službovanja pri isti družini. 15. marca 1883 je vstopila v službo pri družini takratnega mestnega zdravnika dr. Arturja Maljaja. Še sedaj služi v tej družini; seveda že zdravnikovim vnukom.

Ževne vesti so ocene poedinih vzgojnih knjižnih doprinosov.

Vsa javnost toplo pozdravlja novo glasilo in vse katoliške vzgojitelje pod skupnim krivom »Slovenskega učitelja« in s svojim škofom izreka željo, naj napore katoliških vzgojiteljev sprenjla božji blagoslov.

Zamolčani Napoleon

Niti po Napoleonovi smrti niso pokazali posebnega spoštovanja za tisto, kar je bilo stanovanje velikega cesarja; pohištvo so dali na dražbo, hišo je kupil neki kmet in obe sobi, v katerih je prebival cesar, sta spet postali hlev in svinjak.

Ko je francoska vlada poslala odposlanstvo na Sveto Heleno po Napoleonov pepel, so hoteli člani, kakor se spodobi, obiskati hišo, v kateri je cesar preživel skoraj sedem let. Toda kakšno so dobili! Komaj so mogli verjeti, da je sploh mogel kdaj v njej kdo prebivati; same čečnje in podrtja. Las Cases piše v nekem svojem poročilu: »Obstal sem ter trepetal od bolečine in ogorčenja, oblike so me solze, moral sem oditi s tega kraja in tisti dan nisem mogel na nič več misliti.«

Mnogo let se Francozi niso menili za »preklete pristavo«, kakor so imenovali Longwood. Nazadnje so po svetovni vojski ob prebujanju narodnega čustva in ponosa, pobudili zbirko, da bi obnovili tisto pristavo, ki je razpadla in se podirala ter medtem postala gnezdišče miši in mrčesa. In posrečilo se jim je zbrati veliko vsoto..., ki je vsa skupnala v rokah zloglasnega Staviskyja.

Ravnanje.

V svojem razmerju do ujetega papeža se je Napoleon pokazal robatega in surovega, saj je ravnal z njim poniževalno, žaljivo, neusmiljeno in nepošteno, nespodobno in krivično. Nekeč se je moral papež v Fontainebleauju bati, da ga bo Napoleon zgrabil za vrat, tako je hrumel od jeze, ker se papež ni uklonil njegovim načelom. Od tod govorica, ki se je razširila in ki jo je pozneje papež ovrgel, češ da ga je cesar oklofotal.

Tudi z Napoleonom so podobno ravnali. Ugovarjal je, ker so ga imeli ujetega, skliceval se je na postave, govoril je o izdajstvu in

verolomnosti ter se pritoževal in pravil: »Vsak dan ponavljajo svojo željo, da bi me poniževali in sramotili.« Toda prav glede tega se Chateaubriand upravičeno sprašuje: Se mu je to spodobilo? Kaj se ni tudi sam norčeval s pravom? Kaj ni tudi sam na dan svoje moči poteptal teh svetinj, na katere se je zdaj skliceval? Ali ni dal tudi sam prijati papeža in ali ni imel dolgo zaprtega njega, ki mu je bil naklonjen, ki ga je dvignil v cesarja in ki je bil njegov najvišji pastir? »S tem je dal lep zgled Angliji, naj naredi isto, kar je naredil sam.« Zato se torej ni mogel sklicevati na pravo, če so Angličji sovražno in krivično ravnali z njim, ki je bil njihov največji sovražnik.

Na Sveto Heleno se je Napoleon lahko gibal samo v prostoru dvanajstih angleških milj. Če se je hotel oddaljiti s tega prostora, ga je moral spremljati angleška straža; ker pa je to žalilo njegova čustva, je nazadnje odklonil, da bi se oddaljeval. Povrh tega ni mogel po devetih zvečer oditi od doma. V nekem pismu se leta 1816 tako pritožuje Las Cases: »Moré me s počasnim zbadanjem. Pomankanje vsega, kar bi moglo vzdrževati življenje, me bo kmalu dovedlo do konca.« Ko mu je O'Meara prvega januarja 1817 voščil srečno novo leto, je Napoleon odgovoril: »Mogoče bom umrl, to bi bilo najbolje. Ne more biti slabše od tega, kakor je sedaj.«

Kar je bilo Napoleonu najhuje ter ga je do živga ranjevalo in do skrajnosti grenilo, je bilo vedenje upravnika siru Hudsona Lova glede njega. S papežem je grdo ravnal vsaj knez, vladar in cesar; Napoleon pa je moral trpeti najhuje ponižanja od človeka, ki je bil tudi v človeškem oziru manjši od njega ter ga je sovražil in zaničeval. Ze privraket, ko je Napoleon videl pegasti obraz in rdeče lase ječarja, je rekel o njem: »Kako zoprni človek! Pravi obešenjak! Gledal me je izpod čela kakor hišena v pastil.« In drugkrat: »Ta upravnik nima drugega namena, kakor počasi me umoriti. Nepronehoma se sklicuje na omejitve in bi mi rad dopovedal, da se ne morem zadosti zahvaliti za njegovo dobroto.« Na ječo, na ročne sponke, na suženjstvo se je mogel privaditi, ne pa na samovoljno bližnjega. »Ta Hudson je parija Svete Helene: kogar pogleda, česar se dotakne, vse postane nečisto. Takšna zmes slabomnosti in hudobnosti je, da me skriven nagón zadržuje daleč od njega.« Ko je

Napoleon prošil za drva namesto premoča, ker ni mogel trpeti premočnega smrada, je Lowe odgovoril, da ni vajen privajati se na domislice svojega bližnjega.

Videli smo, da je Napoleon užival in se naslajal s tem, da je pošiljal papežu tiste novice, ki so se nanašale na izraze in vedenje škofov, kardinalov in duhovnikov zoper papeža. Da so enako ravnali tudi z Napoleonom, nam zadosti povedo te besede: »Bal sem se, da se bo mojemu sinu primerilo kaj hudega; toda že po kratkem premišljevanju sem se prepričal, da ne more biti tako, kajti sicer bi mi upravnik takoj sporočil o tem, samo da bi me žalostil.«

Napoleon je papeža obsodil na brezdelje. Tudi Napoleon, mož samega življenja, gibanja, dela, prizadevanja in sile, je bil v svojem pregnanstvu obsojen na počitek brez gibanja, brez delavnosti in brez cilja; da povemo s Puškinom, »bil je obsojen na trpljenje počivanja«. Sam Napoleon je leta 1815 rekel Mongu: »Zame je najhuje trpljenje brezdelje.« In drugkrat se je tako pritoževal: »Ta prehod iz delovnega življenja v popolno negibnost je v meni podrl vse. Morijo me s počasnim zbadanjem.«

Malo pred svojo smrtjo je Napoleon dne 28. aprila 1821 rekel Antonmarchiju: »Povejte, da je veliki Napoleon izdihnil svojo dušo v najbolj obžalovanja vrednem okolju, brez vsega, prepuščen samemu sebi in svoji slavi.«

Celo njegovo oporoko so samo deloma izpolnili in še to dolgo po njegovi smrti.

Nezvestoba in zapuščanje.

Kakor vemo, je Napoleon napravil vse, da bi prisilil škofo in duhovnike svojega cesarstva, da bi se postavili zoper papeža na njegovo stran, in v ta namen se ni bal uporabiti nasilja, zaporov, pregnanstva, odstavitev, ropanja časti in celo groženj s smrtjo. Povrh tega pa je papeža obsodil na popolno osamitev, da bi zlomil njegov odpor, saj je odstranil od obeh ujetih papežev njune kardinale in naklonjene svetovalce ter ni dovolil, da bi se kdor koli, najmanj pa tisti, katerim sta zaupala, približal njima, razen tistih, ki so mogli služiti za vohune; tako je moral papež trpeti poniževalno duhovno trpinčenje popolne zapuščenosti.

DRVARKA MARIJA

TOMAŽIC JOŽE BERANEK JOŽE

41.

Ko je hočki graščak preklel svojega norega sinčka in poklical samega zloдея, da ga vzame, ali pa si ga naj odnese Drvarka Marija, sta skozi zidana vrata stopila na grajsko dvorišče dva neznanca; bela žena, že na oko mila in dobrega srca, ter čuden možak, ki je bil od nog do glave ves zelen ter zavil v zelenem plašču z oglavnico čez koščeno glavo.

Grajski hlapci ju ustavijo in ju vprašajo, kaj neki tod iščeta ta tujca, katerih ni še nihče nikoli videl.

Bela žena stopi tedaj pred hlapca in pravi odločno:

»Graščak me je klical!»

Zdaj se razkorači zelenec:

»Tudi mene je klical!»

Hlapci se spogledajo, nato pa vprašajo:

»Kdo pa si in od kod?»

»Drvarka Marija s planine!»

Zelenec pa je kar sam povedal, da je zeleni lovec, ki da lovi duše po zelenem Pohorju.

42.

Stari hlapec ju je tedaj še povprašal, po kaj in po koga sta prišla, če ju je hočki graščak res bil klical k sebi; to morata že vedeti!

»Sveda vem, zakaj sem prišel! Po dušo norega graščakovega sina!« se je pobahal zlodej proti hlapcem in ženi.

Bela Drvarka Marija pa je rekla sočutno:

»Prišla sem po siromačaka!»

Grajski hlapec ju tedaj pelje preko velikega dvorišča ter se jima zaničljivo nasmehe:

»To bo menda res najbolje in najpametnejše! — Saj graščak mi je že tako bil naročil, da ga naj odnesem v pohorski pragozd, kjer bi ga naj raztrgali volkovi, ali pa medvedje; to je itak vseeno. Če bi ga pa našel zlodej, tudi prav! je dejal; ali pa si ga naj odnese drvarka Marija! — Nu, zdaj sta oba tukaj, pa si ga vzemita in odnesita, kateri koli in kamor koli! Nam nič mar za to!»

Pomlajeno moštvo Korotana, zmagovalec moštvenega turnirja

Po uspehi prireditvi trinajstrednjega table-teniškega turnirja je najbolj agilna sekcija v letošnjem letu SK Hermes organizirala preteklo nedeljo kot zaključek za določitev absolutnega prvaka še prvenstvo moštev. Razen domačega moštva sta nastopili še moštvi Mladike in Korotana, ki je brnilo naslov ljubljanskega prvaka. Obe moštvi, tako Hermes kakor tudi Mladika, sta nastopili v kompletini postavi, za Hermes: Bogataj, Poženel in Subert ozir. Medved; Mladika pa v postavi: Strojnik R., Recek in Keržič. Korotana pa je poslal v tako važen boj samo enega igralca svojega dosedanjega prvega moštva, Bradeško, dočim sta za poizkušnjo nastopila Strojnik Stefan, juniorski prvak, in Potočnik, nedvomno drugi najboljši junior v Ljubljani. Čeprav je torej imel Korotana najboljšega moža v Bradešku, ki je prinesel vse možne točke, bi se mu vendar lahko nedeljska preizkušnja izpreverila v poraz, če se ne bi mlada juniorja obnesla. Toda komaj 15 letna igralca sta v polni meri izpolnila pričakovanje svojega kluba in skupaj s preizkušnim Bradeškom priborila povsem zaslužno zmago dosedanemu prvaku.

V prvem srečanju sta nastopili moštvi Korotana in Mladike. Po vselem iznenadenju prejšnjega tekmovalja, v katerem so Mladikarji zasedli 2., 4. in 5. mesto, je bilo pričakovati, da bodo če ne na gladko, pa vsaj tesno porazili Korotana. Takoj prva igra med Potočnikom in Reckom je razočarala njihove pristaje, saj je prvi res gladko z 2:0 odpravil Recka. Ko so zgubili še drugo, v kateri je Strojnik Št. z istim rezultatom porazil Keržiča, so bili skoraj že ob vse upanje na zmago. Bradeško se je nato v lepi igri »rešil« Stroj-

nika Romana z 2:1 in postavil 3:0 za Korotana. Prvo točko za Mladiko je nato isti igralec dobil s Potočnikom (2:0). Strojnik Stefan je porazil Recka z 2:0 in Bradeško Keržica z 2:0. S tem je bil postavljen končni rezultat 5:1, kakršnega skoraj gotovo niso predvidevali niti Korotanci, še manj pa Mladikarji, čeprav so prvi zmagali povsem zaslužno, saj je Mladika dobila samo tri sete proti odličnemu nasprotniku.

Kot druga sta nastopila Mladika in Hermes. Ob visokem porazu proti Korotanu ni nihče pričakoval tako gladke zmage Mladike nad dobrimi Hermežani. Hermes v postavi Bogataj, Poženel in Medved je imel najboljšo moč prav v zadnjem, ki mu je edinemu uspelo dobiti 2 seta. Presenečajo pa gotovo visoki porazi prvega Hermežana Bogataja tako od Recka, še bolj pa od Keržiča. Podrobni rezultati so sledeči: Medved : Recek 1:2, stanje 1:0 za Ml., Keržič : Bogataj 2:0 (21:5 21:13), 2:0 za Mladiko; Poženel : Strojnik R. 2:0, 3:0 za Ml., Bogataj : Recek 1:2, 4:0 za Ml., in Medved : Strojnik R. 1:2, s čimer je bilo končno stanje 5:0 za Mladiko.

V zadnjem srečanju Hermesa in Korotana bi si prvi niti z zmago 5:0 ne rešil zadnjega mesta, pač pa bi z rezultatom 5:2 v svojo korist pripomogel Mladiki do prvega mesta. Da se to ni zgodilo, je v prvi vrsti poskrbel spet Bradeško s tremi zmagami, s katerimi je zagotovil Korotanu nadaljnji primat. Vendar sta se tudi tu izkazala oba juniorja z vsak po eno zmago. Posebno v tem medklubskem srečanju je prišlo do zanimivih in lepih srečanih, tako so bila vsa tri Bradeškova s Subertom, Poženelom in Bogatajem na večji višini od

zadnjih; prav lepi sta bili igri med Potočnikom in Poženelom, v kateri je Potočnik izrazitega napadalci prisilil v obrambo in ga premagal s točno in precizno usmerjenimi udarci, kakor tudi ona z Bogatajem, kjer pa je zmagala v povsem enakovrednem boju Bogatajeva turnirska rutina. Strojnik Stefan se je izkazal z lepo obrambno igro proti Poženelu, dočim je z Bogatajem in Subertom gladko izgubil.

Igralca zmagovalnega moštva Bradeško in Potočnik, ki igra sta stilo zelo sorodno, sta z igralci napadalnega sistema izvedla v vseh srečanjih precej uspešnih protinapadov, ki so navdušili občinstvo, dočim je Strojnik Stefan s mirno obrambno igro, sledeč zgledu bratov Romana in Aleša, prav tako v polni meri zadovoljil. Vprašanje najboljšega moštva je torej rešeno: Korotana zmora s svojimi igralci premagati vsako ljubljansko table-teniško moštvo.

Sportni drobci

V Zagrebu so imeli v nedeljo svojevrstno športno prireditev. Gledalcev je bilo dosti več kot 5000, ko so se na zelenem polju pomerili hrvaški nogometaški veterani, igralci, ki so nekdanji navduševali tisoče in tisoče gledalcev. Hašk in Gradjanski sta postavila na noge svoje najboljše starine. Med nastopajočimi so bili Mihelič, Babič, Kunst, Rupec, Pasinek, Widrich, Friedrich, Zinaja itd. Tekma, ki je bila skrajšana na 2 x 17 in pol minute, se je končala neodločeno z 2:2.

V drugi tekmi pa so se pomerili stari oženjeni in neoženjeni. Tudi tu so bila sama znana imena. Zmagali so oženjeni s 6:1 (3:1). — Ves dohodek od tekem je šel v korist zimske pomoči, torej v korist revčev.

Svedski plavalci so že začeli s tekmi. Pred nedavnim je stockholmski plavalni klub Hellas priredil plavalni nastop, kjer je bil dosežen tudi nov

Ljubljana

Koledar

Sreda 17. suša: I. kvatre; Patrik, škof; J. dert, devica; Jan. Sark., mučenec.

Četrtek, 18. suša: Ciril Jeruzal., škof in cerkveni učenik; Edvard, kralj in mučenec.

Obvestila

Opozorjamo na nocojšnji koncert Poltronierijevega kvarteta, ki bo ob pol 7 v veliki filharmonični dvorani. Spored koncerta, ki bo nudil izredno velik umetniški užitek, je naslednji: Boccherini: Kvartet v Es-duru; Beethoven: Kvartet op. 74 (Harfenkvartet) in Smetanov kvartet: »Iz mojega življenja«. Občinstvo prosimo, da zasede svoja mesta pred pol 7, uro in tako omogoči točen začetek. — Predprodaja sedežev in stojšč v Knjigarni Glasbene Matice, pred začetkom koncerta pa v veži Filharmoničnega poslopja.

Sadijska in vrtnarska podružnica Ljubljana I. priporoča onim članom, ki so naročili semenski pozni krompir, da ga naroče v smislu objave v časopisih pri kmetijskem odseku Mestnega gospodarskega urada v Beethovnovi ulici 7, ker ni dobilo dovoljenja za nabavo semenskega krompirja.

Dramsko delo, ki nas ponese na daljni vzhod, je »Praznik cvetočih češenj«, ki je za nas vedno poln mikavnosti in skrivnosti. Čeprav se dejanje odigrava v tujem svetu, nam je s svojo pretresljivostjo zelo blizu. Igro bo v nedeljo uprizoril Rokodelski oder ob pol 6 popoldne. Predprodaja vstopnic bo na dan predstave od 10 do 12 in tri ure pred pričetkom v društveni pisarni, Petrkova 12-I, desno.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 17. marca ob 17.30: »Jesenc. Red Sreda.

Četrtek, 18. marca ob 17.30: »Ples v Irnovem. Red Četrtek.

Petek, 19. marca ob 17: »Primer dr. Hirnec. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Sobota, 20. marca ob 17.30: »Veliki mož. Red B.

Nedelja, 21. marca ob 14: »V Ljubljano jo dajmo. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. ob 17.30: »Jesenc. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Opera:

Sreda, 17. marca ob 17: »Evgenij Onjegin. — Red A.

Četrtek, 18. marca ob 17: »Janko in Metka. — Premiera. Red Premierski.

Petek, 19. marca ob 14: »Princeska in zmaje. Mladinska opereta. Izven. Cene od 20 lir navzdol. — Ob 17: »Beg iz seraja. Izven. Prvi nastop sopranistke Nade Stritarjeve.

ROKODELSKI ODER

Nedelja, 21. marca ob pol 6: Klubandova drama: »Praznik cvetočih češenj«. Opozorjamo na predprodajo vstopnic, ki bo v nedeljo popoldne od 10 do 12 in tri ure pred predstavo v društveni pisarni, Petrkova 12-I, desno.

državni rekord v plavanju na 4x100 m. Stafeta je preplavala omenjeno progo v času 4:03.7 in postavila s tem nov rekord. Dosedanji je znašal 4:06.2. Najboljši plavalci v stafeti je bil Per Olof Olsson, ki je 100 m preplaval v času 59 sekund.

V Stockholmskem Cirkusu so pred nedavnim gledali zaključne amaterske boksarske borbe, kjer je šlo za naslov državnega prvaka. Samo trije lanskolletni prvaki so tudi letos obdržali prvaške naslove, ostale pa so si razdelili novi boksarji.

Ob veliki udeležbi tekmovalcev so zdaj končale prvenstvene borbe na Norveškem. V nordijski kombinaciji je bilo pričakovati zmaga Karlsoena, ki se je v skokoma 54 in 52 metrov prisvojil prvo mesto. Vrstni red: 1. Karlsoen 228,2 (5,542); Oeverum 226,9; Vassloff 226,5.

Znani nemški smučarski tekmovalci Engelbert Haider je dosegel pri otvoritvi smučarskega stadiona v Oslu lepo zmago s tem, da je zmagal v teku skozi vrata s časom 5,6 sek. in pustil za seboj znana severnjaka tekmovalna imena kot Norvežana Viksmena, ki je privozil v cilj s časom 57,4 sek., Hauga s 57,9 sek., Karlsona s 59,0 sek. in še nekaj bolj znanih.

Pri finskem državnem smučarskem prvenstvu je pri skokih zmagal Toivonen, ki se je dvakrat pognal na 43 in 48 m. V splošni kombinaciji ocenil je zmagal Huhtala, ki si je nabral 451,7 točk, pred Klapalom in Tolson. V moštveni stafeti na progi 3x10 km je zmagala trojica Toivonen, Nakkunen in Silvenmoinen s časom 2:04.46.

Naročila za lesene prekle za ližol sprejema Gospodarska zveza, Ljubljana, Bleiweisova c. 29.

Rumeno korenje in krmilno peso prodaja Gospodarska zveza v svojih skladiščih v Maistrovi ulici št. 10.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

Uradnik se je smejal. »Dragi gospod, tako dobrega spomina pa nimam, da bi se takih malenkosti, ki so se dogodile pred tolikim časom, še spominjal.«

»Kar se mene tiče se tudi jaz sicer nerad, pa vendar strinjam z vami,« je dejal Elk. »Toda, če bi morda le napeli svoje možgane morda bi se vam pa le kaj priklicalo v spomin. Na ta način bi nam sveda zelo olajšali delo. Morda se spominjate prinašalčevega obraza? Saj obrzi niso vsi enaki in tega se je navadno najlažje spomniti!«

Uradnik je pogledal v zapisno knjigo, da ugotovi ali je imel dotični dan službo.

»Da, da, tisti dan sem bil v službi,« je dejal. »Toda dnevno nam predajajo ljudje že toliko prtljage, da je res nemogoče spomniti si posamezne osebe. Vem, da bi se spomnil obraza, oziroma osebe, če bi ta imela kak poseben znak ali kaj sličnega.«

»Tako, torej mislite, da je bil ta, ki je oddal torbo vsakdanjega izgleda? — Ali je bil morda kak Amerikaneec?«

Uradnik je malo pomislil. »Ne, Amerikaneec ni bil. Kajti že nekaj tednov ni bil tukaj noben Amerikaneec.«

Elk je odnesel torbo v urad postaj-

ne policije ter jo je odprl s pomočjo posebnega ključa za odpiranje sličnih ključavnic.

Vsebinska torba je bila nevsakdanja. V njej je bila kompletna obleka, srajca, ovrtnik in samovoznica. Dalje popolnoma novo brivsko orodje, mala stekleničica barvila. Dalje potni list na ime »John Henry Smith«, toda brez fotografije, samokres z napolnjenim magazinom, zavitek s pet tisoč franki in 500 dolarjev.

Obleka ni imela nobenega znaka, ki jo je izdelala. Samokres je bil belgijski izdelek, potni list pa je bil čisto gotovo ponarejen. Tiskovina, na kateri je bil narejen, je bila izvirna. Na poznejše vprašanje je oddelek za izdajo potnih listov izjavil, da ta potni list ni bil pravilno in uradno izdan.

Elk si je ogledoval najdene stvari, ki so razvrščene ležale v dolgi vrsti na pisalni mizi.

»To je najlepša potna oprema, kar sem jih sploh kdaj videl,« je dejal inspektor kolodvorske policije. — »Najlepša oprema, pripravljena za koga, ki numerava odnesti pete.«

»Tega mnenja sem tudi jaz,« je dejal Elk. — »In veste, — jaz bi šel stavit za veliko vsoto, da je na vsaki lon-

44 donski postaji slična torbica, s skoraj isto vsebino... Te stvari bom odnesel na policijsko ravnanje. Morda bo prišel kdo k vam, da bo vprašal po stvarih, o čemer pa, odkrito rečeno, zelo dvomim.«

Elk je šel iz inspektorjevega urada.

Eden jutranjih ekspresov, ki prihaja iz severne Anglije, je ravnokar privozil na postajo. Imel je dve uri zamude. Elk je stal sredi perona, ves zmeden je opazoval vrveč potnikov, ki so izstopili iz vlakov ter se prerivali proti izhodu.

Ko je nekaj časa opazoval izstopanje potnikov, je zagledal znan obraz. Ker je bil ves čas zamišljen, se ni mogel takoj spomniti, kje je tega človeka videl, ter ga je spoznal šele, ko je ta že dospel do izhoda.

Ta možakar je bil Bennett. Elk je skočil do postajnega uradnika.

»Od kod je prišel ta vlak?«

»Iz Aberdeena, gospod.«

»Kje se je zadnjič ustavil?«

»V Doncastru,« je odgovoril uradnik.

Medtem ko sta govorila, je videl Bennetta v svoje največje začudenje, kako se je vračal. Hitro se je prerival skozi množico. Gotovo je nekaj pozabil, si je mislil Elk.

Ko se je Bennett spet pojavil, je imel s seboj rjavi omot. Ko je Elk natančneje premočnil, kaj je nesel Bennett je videl, da je to bila filmska kamera, ljubljani predmet čudnega mo-

ža, ki je s pomočjo nje skušal kaj zasluziti.

»Čuden človek!« si je rekel Elk, poklical avtomobil ter se odpeljal z najdenimi stvarmi na policijo. Poklical je takoj dva svojih najboljših podrejenih.

»Vse garderobe vseh postaj Londona pregledaj, če bi morda bila še kje kak torba s tako, oziroma slično vsebino,« je rekel, ko je obema pokazal torbo in vse kar je bilo v njej.

»Vsi ti komadi so gotovo že na tedne spravljeni. Poizvedujte po možu, ki je dal tako torbo shraniti. Vsako torbo pa takoj odprite. Če v njej najdeta brivsko orodje, potni list in denar, jo prinesite takoj na policijsko ravnanje.«

Dik se je naravnost čutil lopovski organizaciji, ko mu je Elk razkazal stvari, ki so bile v torbi.

»Ta zlikovec je že poskrbel za to, da se lahko vsak čas umakne ter odnese pete,« je dejal Elk. — »Kajti na vsaki postaji ima možak spravljeno obleko, denar, potrebni potni list in annato, s katerim se lahko jako hitro pobarva lice in roke. Potrebuje potem le še eno fotografijo, ki jo nalepi v potni list in potem jo lahko mahne, kamor ga je volja. — Sicer pa, — saj res, nisem vam še povedal, da sem srečal Johna Bennetta.«

»Kje? Na kolodvoru?« ga je vprašal začuden dik.

Elk je prikimal. »Prišel je iz severa, iz enega petih mest: Aberdeena,

Arbroatha, Edinburgha, Yorka ali Doncastera. Ni me videl in jaz sem tudi gledal, da sem bil vedno bolj daleč od njega. — Prosim, gospod kapetan, kaj mislite vi o tem možu?«

Dik mu na to vprašanje sploh ni odgovoril.

»Ali je morda on vaš žabar?« ga je izzival Elk.

Dik se je samo smehljaj. »Mnogo dela si boste prihranili, če ne boste poizkušali od mene izveči kako tajnost, kajti dokler nimam povsem trdnih dokazov za njegovo krivdo, ne bom ničesar izjavil, da mi še to, kar vem, ne izpade.«

»O tem sem si na jasnem,« je mrmljal Elk. »Toda ta stari Bennett je zame uganka. Če bi bil on zares žabar, potem pač ne bi mogel biti snoči v Johnsonovi sobi.«

»Razen, če bi se odpeljal z motorjem v Doncastru, da bi si na ta način preskrbel alihi,« je dejal dik smeje; po kratkem presledku pa je nadaljeval:

»Res sem zelo radoveden, če bo doncasterska policija telefonično poklicala našo policijsko direkcijo na pomoč, ali če se bo morda zadovoljila s pomočjo, ki ji jo bo nudila okrajna policija kar se tiče poročil in podatkov.«

»Čemu naj bi doncasterska policija nas potrebovala?« je vprašal Elk presenečen,

30 Italijanov, ki so ušli iz boljševiškega pekla

Če ne bi bilo sedanje vojne, najbrž nikdar več ne bi videli svoje domovine, ki so jo zapustili pred davnimi leti

Neki Franco Trandafilo piše iz Bukarešte zanimive stvari, ki so jih pripovedovali Italijani, trideset po številu, ki so po srečnem naključju ušli iz boljševiškega pekla. Takole pripoveduje:

V nekem bukarštanskem hotelu v bližini glavne železniške postaje se je 12. marca nastanilo trideset ljudi, po veliki večini žensk in otrok. Ko so se ob svojem prihodu v ta hotel morali, kakor vsi drugi, vpisati v posebno knjigo, se je vsak, kdor je videl te podpise, lahko kaj naglo prepračil, da so to sami pristni Italijani. V rubriko, kjer je bilo treba povedati, odkod prihajajo, so vsi kar po vrsti zapisali: »U. R. S. S. R. Prišli so torej v Bukarešto iz Rusije. Vso njihovo prtljago so tvorile le številne bisage, oblečeni pa so bili ti ljudje tako, kakor je bila moda pred kakšnimi tridesetimi leti.

Odšel sem danes sam na obisk k tem tujim popotnikom — piše Franco Trandafilo. — Vsi so Italijani, naši narodnjaki, naši bratje, ki se vračajo iz pekla Sovjetske Rusije v domovino. Ko sem prišel k njim, so bili vsi zbrani okrog naših diplomatskih in konzularnih zastopnikov v Romuniji, ter je vsak od njih pripovedoval svojo zgodbo.

Vzrok, zakaj so morali toliko pretrpeti in zakaj so nas tako preganjali v Stalinovi Rusiji, je bilo golo dejstvo, da smo Italijani, mi je dejal eden od njih.

V vsej tej skupini naših rojakov so samo trije moški, vsi drugi pa so ženske in otroci. In od teh treh moških sta bila dva oblečena v debelo podloženo jopič s pocinkanimi gumbi, na katerih sem opazil sidro. Eden teh dveh je bil mornariški kapitan, drugi pa mornariški strojnik. Pred revolucijo sta bila oba »gospodarja« litrih jadrnic in sta vozarila od pristanišča do pristanišča ob Črnem in Azovskem morju. Bila sta — kakor mi je povedal kapitan, — dva od tistih številnih Genovčanov, ki po mnogih stoletjih še vedno hodijo po potih slavne republike. V dobi ruske revolucije sta izgubila svoji ladji in sta se morala zadovoljiti s službo, ki jo na ladjah opravljajo najnižji ljudje. Do leta 1937 sta še nekako živela, čeprav je bil njun zaslužek zelo majhen. V najbolšem primeru je človek tam lahko zaslužil 500 rubljev na mesec. Od tedaj pa, ko so bili po sovjetski volji odpravljeni italijanski konzulati v Rusiji, vsi ti bedni Italijani, ki so živeli tam, niso imeli nobenega vira dohodkov več.

Trpljenje in pomanjkanje je bilo iz dneva v dan večje, sovjetska policija pa jim je povrh tega grenila življenje še z neprestanimi grožnjami in preiskavami. Mnogo moških so zaprli. Njihovim ženam so rekli, da so jih postrelili, ali pa so jim pravili, da so njihove može odpeljali v Sibirijo, resnica pa je bila le ta, da nikdar več niso ničesar zvedele o njihovi usodi.

Zakaj so tako kruto postopali s temi mirnimi tlapci? Ena teh žensk, ki so zdaj prišle v Bukarešto, mi je pokazala neko listino sovjete, policije, listino, ki se je nanašala na njenega moža. Na njej je bilo zapisano, da je GPU moža zaprla zato, ker bi kot tujec utegnil postati vohun in sovražnikov agent.

Skupina žensk in otrok se zdaj tesno oklepa baronice Bova Scoppa in na obrazih teh nesrečnih ljudi so solze hvalečnosti za tolažilne besede in za darila, ki jih je žena italijanskega poslanika v Bukarešti razdelila med nje.

Eno teh Italijank, ki je stara že sedemdeset let, sem videl, kako je negibno ležala v postelji, držala v rokah sveto podobico in neprenehoma molila. Stopil sem bližje k njej, da bi slišal, kaj izgovarjajo njene blede ustnice. Mogel pa sem razumeti le besede »Madona di Pompei« (Pompejska Mati božja). Njena hčerka, ki ima že sama pet let staro deklico, ki nikdar v življenju ni videla svojega očeta, ker ga je GPU že pred rojstvom zaprla, mi je povedala, da bo njena mati, ki je doma iz Napolija, molila k pompejski Mariji vse do tlej, dokler ne bo spet videla svojega rojstnega kraja Napolija, ki ga je zapustila tedaj, ko je bila stara komaj 17 let.

»Kapitan« mi je pripovedoval o položaju, v katerem zdaj žive te družine, ki jih je strl boljševiški srd. Pripovedoval mi je o tem, kako je GPU razgnala na vse vetrove svojce teh družin, in še dodal: »Tudi dva moja brata sta izginila. Nekega dne, ko sta se bila vrnila s potovanja v Sebastopol, jih je GPU prišla, in z bogom z njima!«

Cez nekaj dni bo teh trideset nesrečnih Italijank in Italijanov spet videlo svojo domovino Italijo. Če ne bi bilo sedanje vojne, svoje domovine, ki so jo zapustili pred davnimi leti, najbrž ne bi nikdar več videli. Kakor je za toliko in toliko drugih sedanja vojna največje gorje, tako je za teh trideset Italijanov in Italijank brez dvoma bila največja sreča, ki bi jo mogli kdaj doživeti.

Na letošnjo veliko noč — konec sveta!

Nedvoumna Nostradamusova prerokba, ki pa se je le ni treba preveč bati

Prvič v sedanjem stoletju bo letos velika noč na dan 25. aprila. Zadnjikrat je bila tako pozno leta 1886, to je pred 57 leti. Ves čas od tedaj, ko se velika noč sploh praznuje, pa do danes je padla samo petnajstkrat na 25. april. Še pozneje, kakor je letos, sploh biti ne more. V starih stoletjih — od leta 1700 do 2100 — je bila oziroma še bo velika noč na ta skrajni možni dan samo štirikrat. Zgodilo se je to v letih 1734 in 1886 in še bo v omenjenem razdobju samo še dvakrat, namreč letos in leta 2088. V istih starih stoletjih pa je velika noč padla na najzgodnejši dan, ki je sploh možen (t. j. na 22. marca), samo dvakrat, in sicer v letih 1761 in 1818.

V zvezi s tem pač ne smemo prezreti prerokbe, ki jo je izrekel sloviti astrolog Nostradamus, saj se nanaša vprav na letošnjo veliko noč in bo prav gotovo čudovito presenetljiva predvsem za tiste, ki jim je njihova življenjska pot bolj z rožami posuta in ki jih ne morete spraviti z nobeno stvarjo bolj v slabo voljo, kakor če jih na kakšen koli način spomnite, da so bo treba prej ali slej posloviti od tega sveta in da bodo tudi oni slednjič imeli prav toliko, ko vsi drugi, namreč le še pet pedit zemlje in nič več, pa čeprav so bili še tako premožni in vplivni. In če se Nostradamus res ni zmotil v svoji prerokbi za letošnjo veliko noč, potem morajo hiteti z uživanjem in zabavo, zakaj ure so jim res že štele.

Nostradamus je namreč zapisal med številnimi drugimi tudi naslednjo prerokbo:

Kadar Boga bo križal sveti Jurij
in ga obudil spet bo sveti Marko,
kadar ga sveti Janez nosil bo v procesiji,
tedaj sveta bo konec tu na zemlji.

Z drugimi besedami se to pravi: Tisto leto (in to je prav letos), ko bo velika noč padla na 25. april, in bo torej sv. Jurij na Veliki petek, sv. Marko na veliko soboto, Telovo pa na

dan sv. Janeza Krstnika (na kres), prerokuje Nostradamus, da bo konec sveta.

Kljub tako jasni izrečni prerokbi pa se le ni treba preveč bati, saj letošnja velika noč ne bo, odkar je bila Nostradamusova prerokba izrečena, prva, ki bo padla na dan 25. aprila. Že več jih je bilo po Nostradamusovi smrti, pa sveta kljub temu še ni bilo konec. Nostradamus je umrl, svet pa živi dalje in gre svojo pot, ne da bi se kaj zmenil za napovedi različnih Nostradamusov.

Zgovorni »rdeči« grob pri Barceloni

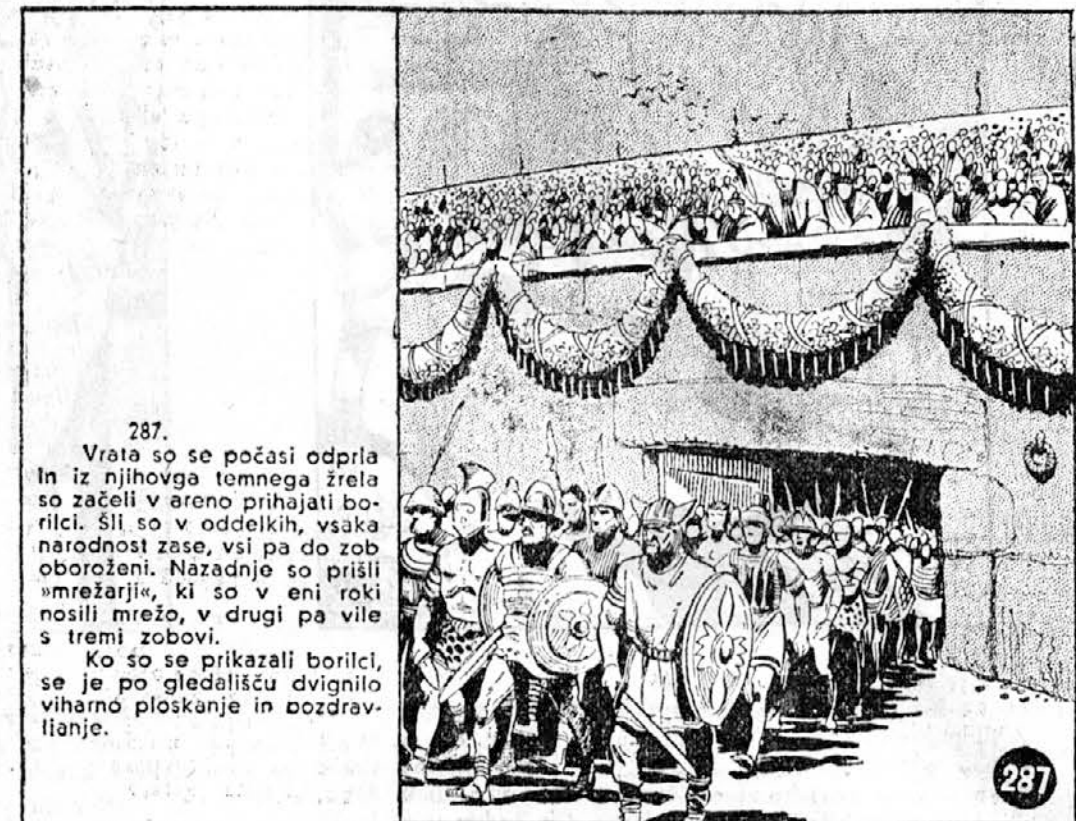
Madrid, 16. marca. V bližini Barcelone so v neki cerkvi, ki so v njej španski komunisti leta 1937, ko je v Španiji divjala državljanska vojna, na skrivaj pokopavali svoje žrtve, doslej našli že 92 trupel španskih narodnjakov. Vse žrtve komunističnega divjanja so imele roke zvezane na hrbtni in se na njihovih truplih poznajo sledovi, kako okrutno so ravnali z njimi. Mnogo teh trupel je bilo oblečenih v pidžame, kar priča, da so komunisti odvedli svoje žrtve ponoči iz njihovih stanovanj in jih peljali naravnost na moriše. Iskanje trupel se pod nadzorstvom zastopnikov krajevnih oblasti nadaljuje, zakaj po vseh računih mora biti pokopanih v skupnem grobu pod tisto cerkvijo nad tisoč ljudi.

Kako so odkrili bakujski petrolej

Bakujski petrolej je odkril prav za prav pisatelj in znanstvenik grof Gobineau. Sredi preteklega stoletja se je ta mož odpravil na daljše potovanje v kavkaške dežele. Videl je tedaj v okolici sedanjega mesta Bakuja nekaj mavzo-

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

287.

Vrata so se počasi odprla in iz njihovga temnega žrela so začeli v areno prihajati borilci. Šli so v oddelkih, vsaka narodnost zase, vsi pa do zob oboroženi. Nazadnje so prišli »mrežarji«, ki so v eni roki nosili mrežo, v drugi pa vile s tremi zobovi.

Ko so se prikazali borilci, se je po gledališču dvignilo viharo ploskanje in pozdravljanje.

288.

Borilci so šli okoli vse arene v enakomernem, resnem korakom. Pred cesarjevo ložo so se ustavili. Presunljiv glas roga je ustvil ploskanje, tedaj pa so gladiatori mirno in ponosno stegnili roke k cesarju ter z zateglim glasom zapeli:

»Ave, Caesar, imperator,
morituri te salutant!«
»Zdrav, cesar in vladar,
tisti, ki jim je usojena smrt,
te pozdravljajo.«

lej, v katerem so se imeli navado zbirati dvakrat na teden Tatari na posebne verske svečanosti. V notranjosti tega mavzoleja je bila v tla vdolana cev, iz katere je prihajala neka posebna gorljiva tekočina. Tatari so prižigali ta podzemski studenec, ki je vselej zagorel z velikim plamenom. Ogenj je ugasnil samo tedaj, če so cev zamažili in s tem preprečili, da bi tista skrivnostna tekočina prišla v stik s kisikom. Tatari so ta ogenj častili po božje. Opravljali so ob njem svojevrstne verske obrede. Pred njim so tudi plesali.

V tej tatarski molitnici, ki so jo, kakor pravi pripovedka, pred več stoletji zgradili indijski trgovci, je Gobineau videl školjčnice, na katerih so bili naslikani maliki, svete podobe, videl pa je poleg tega tudi sveto razpelo in in sliko Matere božje. Verniki so drug drugemu pravili »očec«.

Gobineau je v svojem potopisu napisal med drugim tudi, da je o tem svojem odkritju obvestil petrograjske oblasti, ki so se za stvar takoj začele podrobneje zanimati. Tako so odkrili petrolej, na katerem je dežela okrog Bakuja tako zelo bogata.

Nemški listi priobčujejo izjavo bivšega ameriškega poslanika Bullita v Parizu o stališču, ki naj bi ga Amerika zavzela do spora med Rusijo in Poljsko. Bullit je dejal: »Če kaka tuja vlada noče ravnati tako, kakor hočemo mi, je en sam način, da jo k temu prisilimo, tisti način, s katerim pripravi trmastega mežga, da hodi. Pred nosom mu kažeš korenje, za repom mu pa držiš ost, da ve, kaj lahko izbira.«

Madžarska tekstilna industrija se bo odločila morala omejiti na izdelavo nekaj enotnih vrst blaga.

TONE GLAVAN: Zemlja je zadihala

IZVIRNI ROMAN

Ata in mama mu nista zamerila. Navadno so starši kar ljubosumni na otroke in se boje, da bi druge preveč ljubili. Boštjan in Minka pa ne. No, sprva še, a končno sta le uvidela, da ima otrok majhno pamet in ima raje tistega, pri katerem preživi po vse dni, se zabava in dobro ima. Ko bo prišel nekoliko k pameti, bo že spoznal, kdo je mama in kdo ata... Starci naj se le prijetno ima, saj se ne bo dolgo. In kar eročna sta bila oba, mama in ata, da se Janče in oče tako dobro razumeta.

Jerneje je težko čakal pomladi. Na peči mu je že presedalo in začel si je sonca, ki greje in človeka mladi. Takrat bo spet lahko šel pred hišo, sedel na klopi in gledal po vasi, kaj počnejo drugi. In letos mu ne bo nikoli dolgočasno. Lepo družbo bo imel. Jančeta! Kar naprej bo brbljal, ga cukal za brke, za nos, ga potegoval za ušesa in krilil z ročicami po njegovem klopu. Saj pravi! Na stara leta se ima dobro in lepo mu je. Da, na stara leta, ko stoji z eno nogo že v grobu. To je malo kasno! Ko bi bilo to prej! Pa Bog že tako vodi svoja pota in računa, da mora biti tudi neboljnjemu človeku prav. Kajpak! Vsak je vsaj enkrat v življenju srečen, misli Jerneje, in ni ga, ki bi ne bil. Bog že poskrbi...

Pa se je le prismejala. Jerneje se je zveselil kakor šolar, ki bo spet lahko skakal bos po travniku na hišo.

»Viš, Janče, pomlad je prišla, pomlad,« mu je govoril in se smejal. »Veš, mislim, da je ne dočakam. E, pa sem jo le! Močna korenina sem. Pa ti boš tudi, kakor vidim, saj imaš debela bedra in roke, da bi medveda zadavil. Kajpa, ko boš došel, sedaj si še črvček, majhen črv, igračka. Da, da, Janče, pomlad je...«

Pobrnul mu je po ustih in otrok se je zasmejal.

»Pomlad, pomlad, Janče. Ti še ne veš, kaj je pomlad, a boš že še zvedel. Takrat boš oral, sejal, branal in sonce te bo žgalo po hrbtni. Rjav boš ko eigan. U, le počakaj! Le kaj vse te še čakal! Ti še ne veš, a počasi bo prišlo vse. Najprej boš zaklical mamo, polje ata, no, mene ne bo več na svetu, ne verjamem, nato boš shodil, pričel skakati in kričati, o, saj kričiš že zdaj, in kmalu boš moral v šolo. Tam se boš učil: 1. a. u. e. Voznik pravi e in kojek se ustavi, če pa zakliče 1, pelje voz po beli cesti. Vlak piska u u u. In kakor bi z roko vrget posevek, boš računal ena in ena, pet krat pet. Pet pomladi ali šest bo preteklo, pa boš iz šole. Takrat se bo začelo delo od zore do noči. Roke se ti bodo napele, u kakšen brust boš in nič se ti ne bo moglo zoperstaviti. Kosil boš, da bo trava kar cepala in martinčki bodo plašni bežali v grmade. Cel fant boš že in klicali te bodo za Boštjana, za mladega Boštjana Jerneja. Zdjaj si pa Janče, mali, neboljnjemu Janče. Kajpa, zrasel boš in velik postaneš kot vse stvari na tem svetu. O, kje bom že jaz takrat! V nebesih še ne verjamem, da bom, v vicah pa, tam žisto gotovo. V peklu, mislim, me ne bodo porinili. Če bom pa zaslužil, pojdem tudi tjakaj. Naj se zgodi božja volja, Janče. Ti, seve, še ne veš, kaj je božja volja, niti kaj je Bog O, Bog, to je velik mož, naš Gospod, bradat je, sive lase ima, ker je že star, močno, močno star. V šoli so nas učili, da nima ne začetka in ne konca. Od vekomaj je in bo do vekomaj. To se pravi zmerom. Jaz sicer tega ne razumem, verjem pa, verujem. Veš, pa moja vera je slaba, zlodek me zmeraj čuka za brke, kakor ti, Janče. Boš že še videl. E, to je hudo, hudo... Pa kaj bi ti pravil! Saj pravim, vse je pride, marsikaj prekamla, včasih prekasno. O, in polje se boš ženil. Veš, pazi na punčare, ker niso vse enake, pazi, da boš dobil tako, ki je zate: dobro, ljubezno, ustrežljivo, nikar prepirljivo, nevoščljivo in hudobno, ker ženska zna marsikaj napraviti, kar bi moški nikoli ne. Zensko nekaj piči in je cel gad. No, pa ne rečem, da vse, o ne, veliko je dobrih, zelo dobrih, čast jim, a nekaj jih je, in takih se boj kakor črnege s parklji in rogmi. Tudi pijače se moraš otepati. Pijača je kakor ženska, če te ima, te ne spusti več in moraš biti skoraj svetnik, da se je otmeš. Veliko jih je že poglala od hiše in dosti jih še bo. Kar našega Miho poglej, tvojega strica. Bog mu daj večni

mir in pokoj! Ko je bil mlad, je bil dober, močno dober, polje pa ga je zmotila pijača. Pil je, dokler ni spil vsega grunta, še mene bi, če bi me tvoj atek ne odel. Če si žejen, pa le pij! To ne škoduje, ampak koristi. In sploh po malem, kozareček ali dva, tudi tri, če je le preveč soparno, pri četrtem moraš že pomisliti, če ga boš lahko nesel.«

Prestal je in uškal otroka, ki ga je gledal z resnimi očki in napetimi lički. Starčku se je zdelo, kot bi ga res verno poslušal, razumel in si njegove besede globoko zapisal v srce in spomin, da mu bodo vse življenje vodnice.

»Veš,« je nadaljeval, »ne razumeš me, samo slišiš, kako brbljam, in vidiš, ko premikam ustnice. Škoda, da bom kmalu umrl. Kar rad bi te videl, kako boš rasel na veselje ali pa tudi na žalost svojih staršev. Ali boš dober, Janče?«

Otrok je poskočil in mežikal z očki.

»Seveda boš, saj vem. Si že priden,« je bil stari vesel njegovega potrdila.

Sonce se je skujalo za Brinovo goro. Po vasi se je prikradel mrak, hiše so dobile temnejšo barvo, okna poasten obraz in nageljni, plezajoči po stenah, so bili kakor pošasti. Kmetje so se vračali s polj, ženske so se vrtele okoli ognjišč, moški pa so pokladali živini, jih gonili na sredo vasi k luži na vodo ter jo z žvižganjem vabili, da je pila.

»Tudi midva bova morala vseliti,« je mislil Jerneje glasno, ko je gnil Jože na vodo. »Hladno postaja in ti se mi lahko prehladiš. Pa nočem, da bi bil jaz kaj prizadet. Mamica se bo jezila, še natepla me bo, če bo naš Janček kašljal. Ti tudoba stara,« mi bo rekla, otroka si mi prehladil. Nak, kar pojdivale!

Zavijal ga je v cunje in gledal okoli sebe, če ni morda kaj pozabil. Otroka je krčevito držal v naročju. V tem se je od luže pripodil teliček, ki ga je otrok takoj opazil, pokazal s prstom nanj in klical:

»To, to, te...«

»Teliček,« je pripomnil starček »Vidiš, to je teliček, ne pa te, te.«

»Te, te,« je otrok ponavljal dalje.